

ปรัชญาการศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในความปกติใหม่
(New Normal)
EDUCATION PHILOSOPHY AND LEARNING MANAGEMENT
IN THE NEW NORMAL

¹ปฐมสิทธิ์ แสงวงศ์ และ ²สุวิน ทองปั้น

¹Pathomasit Sawangwong and ²Suwin Thongpun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Pathomasit_s@gmail.com

Received May 10, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ใน ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ในยุคสมัยหน้าที่กำลังจะตามมาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกและเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้ อันได้แก่พฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาการศึกษาและการบูรณาการกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือ (1) การกระชับหลักสูตร (2) เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม (4) ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (5) การประเมินเพื่อรับผิชอบ (6) การเสริมสร้างทักษะ 3R 8C สำหรับผู้เรียน (7) การเสริมสร้างทักษะ C-Teacher สำหรับครูผู้สอน

คำสำคัญ : ปรัชญาการศึกษา, การจัดการเรียนรู้, ความปกติใหม่

¹ นิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

The objectives of this article are to propose concepts and to present a new paradigm of learning management in the New Normal. It is a new prospective form of learning for learners which become acquainted with extensive learning and also become aware of learning: intellect, idea, thought competence efficiently. According to educational philosophy and integration of learning management in 21st century, there are 1) to tighten the curriculum 2) to increase the flexibility of structure, study period, diversity of learning styles, 3) to design lesson units appropriately, 4) to foster the assessment for development, 5) to evaluate for responsible assessment, 6) to enhance the 3R 8C technique for learners, and 7) to reinforce C-Teacher skill.

Keywords: Education Philosophy, Learning management, New Normal

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เครื่องมือในการเตรียมประชากรให้มีคุณภาพ คือ การศึกษา การจัดการศึกษา ของชาตินั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสาม การจัดการศึกษาของชาติก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่ละสังคมจะมีแนวทาง ในการจัดการศึกษาต่างกัน เพราะระบบทั้งสามไม่เหมือนกัน แนวความคิดหรือความเชื่อในการจัดการศึกษาก็คือ ปรัชญาการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะยึดแนวทางในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาของการศึกษาต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของสังคมและสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย การจัดการศึกษาของประเทศใดถ้าไม่ยึดการศึกษาที่ถูกต้องก็ไม่มีทางที่จะทำให้ประเทศเจริญไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ปรัชญาการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศ

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันมีโรคระบาดเกิดขึ้นซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสที่มีการถ่ายทอดจากคนสู่คนและสู่สัตว์ได้อย่างรวดเร็ว ชื่อ เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นต้น ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคน และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยเชื้อไวรัสนี้พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วง

ปลายปี 2019 และได้มีการแพร่กระจายเชื้อไปยังประเทศต่างๆอย่างรวดเร็วรวมถึงประเทศไทยและอีกหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันทางการแพทย์สามารถรักษาหายเป็นบางส่วนแต่ก็ยังพบผู้ติดเชื้ออยู่ จนถึงขณะนี้ทำให้ทุกคนทั้งส่วนของภาครัฐภาคเอกชนและประชาชนเองเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้มาก จึงเป็นที่มาของการปรับตัวของทุกคนซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตหลายสิ่งรวมไปถึงทางการจัดการเรียนรู้ที่การสอนของครูก็ต้องมีการปรับเทคนิคช่องทางการสอนใหม่เพื่อให้ผู้เรียนยังได้รับความรู้แต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงในการดูแลตนเองเพื่อตนเองและสังคมในแบบใหม่ จึงเรียนแนวการปฏิบัติแบบใหม่นี้ว่า “ยุค New Normal” (สริญญา มารศรี, 2564)

ปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความคิดความเชื่อและวิธีแสวงหาความจริงในความรู้และคุณค่าของสรรพสิ่งในโลกและจักรวาล ความรู้ความจริงและคุณค่าของชีวิตมนุษย์สิ่งที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องในสังคม ส่วนการศึกษาเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติและเป็นกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่ดีเพื่อให้คนบรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุด โดยอาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ การศึกษาในฐานะเป็นสังคมประภคิตที่ถ่ายทอดความรู้ และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง และการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของสถาบัน โดยมีกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบ ชัดเจน ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นความพยายามวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาสามารถมองเห็นปัญหาของการศึกษาได้อย่างชัดเจน และสามารถกำหนดเป็นแนวคิดหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ที่แสดงออกมาในรูปของอุดมการณ์ หรืออุดมคติซึ่งสามารถนำมายึดเป็นหลักในการดำเนินการทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการศึกษา ซึ่งปรัชญาการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและกิจกรรมทางการศึกษาที่เป็นอยู่ชัดเจน จัดความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องต้องกันในประเด็นต่างๆ ในวงการการศึกษา ช่วยในการวางรูปแบบในการจัดการศึกษาโดยการให้ภาพรวมเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษา และเสนอแนวคิดและแนวทางใหม่เกี่ยวกับกิจกรรมให้กับวงการการศึกษา

วิทย์ วิศุทเวทย์ (2555) กล่าวถึง ปรัชญาที่มีส่วนช่วยในการวางแผนดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา ใน 2 แง่ ดังนี้ (1) ในเนื้อหา ปรัชญามีส่วนช่วยนักการศึกษาในด้านการกำหนดเป้าหมายหรือกำหนดสิ่งอันมีสูงสุดในการดำเนินกิจกรรมการศึกษา การศึกษามีไว้เพื่อชีวิตและข้อความต้องมีไว้เพื่อชีวิตที่ดี ชีวิตที่ดีที่สุดคือน่าพึงปรารถนาที่สุดเป็นอย่างไร นั่นเป็นสิ่งที่นักปรัชญาเสนอคำตอบโดยการโยงไปถึงธรรมชาติของมนุษย์ตลอดจนไปถึงความจริงแท้ของจักรวาล ชีวิตมนุษย์นั้นต้องอยู่ในสังคมกับผู้อื่นปัญหาจึงทอดไปถึงลักษณะของ

สังคมที่ดีอันเป็นเรื่องที่ปรัชญาการเมือง และปรัชญาสังคมแสวงหา เมื่อได้เกี่ยวกับปัญหาต่างๆเหล่านี้แล้ว จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็จะหลั่งไหลออกมาเอง เมื่อได้จุดหมายอันแน่ชัดแล้ว เนื้อหาหลักสูตรบทบาทของครูในกระบวนการศึกษามหาวิทยาลัยของโรงเรียนในสังคมได้ชัดเจนขึ้น (2) ในแง่วิธีการ วิธีการของปรัชญาก็คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความหมาย โดยใช้เหตุผลตามตรรกะของตรรกวิทยาด้วยการค้นหาของญาณทัศน์(intuition) ข้อเสนอของปรัชญาไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) ข้อเสนอของปรัชญาช่วยให้การศึกษาแนใจในจุดยืนของตัวเองมากขึ้น เห็นปัญหากระจ่างชัด และที่สำคัญรู้จักตัวเองมากขึ้นว่าความเข้าใจของคนนั้นเป็นอย่างไร คำพูดของตนมีความหมายอย่างไร

ทองปลิว ชมชื่น (2528) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของปรัชญาการศึกษาสำคัญ ดังนี้ (1) อนุमान (speculative) หมายถึง การคาดคะเนหรือคาดหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งถึงเหตุผลที่จะเกิดขึ้น ปรัชญาแบบอนุमानเป็นความพยายามที่จะสร้างกรอบหรือโครงสร้างแนวคิดความขึ้นมา โดยให้องค์ประกอบมีเหตุผลต่อกันและมีอยู่อย่างเป็นระบบ (2) การกำหนดรูปแบบ (normative) ทำหน้าที่ในการกำหนดรูปแบบหรือมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาเพื่อเป็นข้อกำหนดในการปฏิบัติ เช่น การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดมาตรฐานขึ้นมาเพื่อที่นำไปเป็นแบบแผนในการจัดการศึกษาทำหน้าที่ในลักษณะการนิเทศ (3) การวิเคราะห์ (critical) การวิเคราะห์หรือการคิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผลนั้น เป็นลักษณะการคิดของนักปรัชญา เมื่อมีปัญหาหรือทฤษฎีใดมาอยู่ตรงหน้า นักปรัชญาจะไม่ด่วนสรุปลงความเห็นทันทีทันใด

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2559) ได้แบ่งหน้าที่ของปรัชญาไว้ 3 หน้าที่ ดังนี้ (1) การพรรณานั้นมุ่งที่การอธิบายและบรรยายให้ทราบว่านักปรัชญาคนใด พูดอะไร ทำอะไรไว้บ้าง เน้นศึกษาว่านักปรัชญาเขาพูดไว้ว่าอย่างไรมากกว่าการสร้างปรัชญาขึ้นเอง (2) การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณค่า ปรัชญาหรือนักปรัชญาจะชี้ว่าสิ่งที่ควรเน้น ควรทำมีอะไรบ้าง (3) การวิเคราะห์นั้นเน้นที่การทำความเข้าใจ การทำความเข้าใจในเรื่องของคำ ภาษา แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ หน้าที่ของนักปรัชญาคือการทำทำความเข้าใจให้ชัดเจนและแนวทางของการศึกษาปรัชญาการศึกษา ดังนี้ (1) ปรัชญาการศึกษาที่ยึดเนื้อหาทางปรัชญาทั่วไปเป็นแม่บท เป็นแนวเก่าและมีมานาน เป็นระบบและรูปแบบที่ชัดเจน เริ่มต้นจากการศึกษาปรัชญาทั่วไปก่อน เมื่อรู้จักและทำความเข้าใจกับปรัชญาทั่วไปหรือพื้นฐานแล้วก็จะวิเคราะห์การศึกษาไปตามปรัชญาแต่ละสาขา เป็นการสร้างปรัชญาการศึกษาตามปรัชญาทั่วไป (2) ปรัชญาการศึกษาที่ยึดตัวการเป็นแกนกลาง เป็นแนวทางเก่าแก่ โดยเฉพาะในวงการศึกษาเอง ปรัชญาแนวนี้ถือว่าเมื่อมีการศึกษาจึงมีปรัชญาการศึกษาเกิดขึ้น การดำเนินการในลักษณะใด กิจกรรมใดก็ตามจะมีแนวคิดพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเครื่องกำหนดอยู่เสมอ (3) ปรัชญาที่มุ่งหาความกระจ่างในแนวคิด และกิจกรรมการศึกษา ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษามีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ปรัชญาไม่ใช่ตัวเนื้อหา แต่

ปรัชญาเป็นกิจกรรมของการวิพากษ์วิจารณ์ หรือหาความกระจ่างในความหมายและถ้อยคำ โดยเฉพาะในปัญหาของการศึกษาไทย

ข้อแตกต่างระหว่างปรัชญาการศึกษาและปรัชญาทั่วไป (ปรัชญาบริสุทธิ์) (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) กล่าวคือปรัชญาการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับคำถามต่างๆ ในลักษณะเดียวกันกับปรัชญาบริสุทธิ์ ถึงแม้ว่าบางครั้งคำถามจะไม่เหมือนกันก็ตาม แต่จุดหมายปลายทางของคำถามนั้น จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ปรัชญาบริสุทธิ์ ถามว่า “บุคคลเรียนรู้ได้อย่างไร” นักปรัชญาการศึกษาจะถามต่อจากคำถามนี้ต่อไปอีกขั้นหนึ่งก็คือ “สภาพห้องเรียนควรจะเป็นอย่างไรถ้าจะทำให้คนอยากเรียนรู้มากที่สุด” “จะจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างไร” เป็นต้นนอกจากนั้น ปรัชญาการศึกษาจะพูดถึงเรื่องเฉพาะที่จะนำไปใช้กับการศึกษาเท่านั้น การจะมองถึงปัญหาเกี่ยวกับด้านการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง ก็จำเป็นจะต้องใช้ความเข้าใจในเรื่องปรัชญาทั่วไปด้วยทุกครั้งเสมอ ดังนั้นลักษณะของปรัชญาการศึกษาก็จะมีความคล้ายคลึงกับปรัชญาบริสุทธิ์นั่นเอง กล่าวคือ ปรัชญาการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับอภิปรัชญา (Metaphysics) ญาณวิทยา (Epistemology) และคุณวิทยา (Axiology) เช่นเดียวกันปรัชญาทั่วไป โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ (1) อภิปรัชญา (Metaphysics หรือ Ontology) เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อภิปรัชญา หมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความเป็นจริงหรือสสารัตถะ (Reality Essence) ว่ามีจริงหรือไม่ ศึกษาความมีอยู่ของความจริง หรือสสารัตถะนั้นเป็นจริงอย่างไร เป็นการศึกษาปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือจากการเห็นทั่ว ๆ ไป หรือความรู้ที่ยอยู่นอกเหนือการรู้เห็นใด ๆ แต่สามารถรู้และเข้าใจด้วยเหตุผล เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอภิปรัชญา ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อหลักความจริงต่างๆ ตัวอย่างเช่น การกล่าวว่า “มนุษย์ศึกษาเพื่อหลักความจริงต่างๆ” สิ่ง ที่นักศึกษาจะต้องคิดต่อไปก็คือ “ความจริงคืออะไร” ความจริงอาจจะเป็นวัตถุหรือสิ่งที่รับรู้ ด้วยการสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ก็ได้ หรือความจริงอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เป็นนามธรรมก็ได้ เช่นความจริงที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความดี ความถูกต้องดีงาม คำถามต่างๆ ที่มักถูกใช้ในทางวิทยาศาสตร์ วรรณคดี ก็มักจะเกี่ยวข้องกับอภิปรัชญาอยู่มาก นักการศึกษาผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงอภิปรัชญาดีพอ ก็ย่อมจะเกิดความยากลำบากในการที่จะอธิบายปัญหาต่างๆกับผู้เรียนให้เข้าใจโดยแจ่มแจ้ง (2) ญาณวิทยา (Epistemology) และตรรกวิทยา (Logic) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ญาณวิทยา หรือเรียกอีกอย่างว่า ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) จะอธิบายถึงปัญหาเกี่ยวกับที่มาของความรู้ แหล่งเกิดของความรู้ ธรรมชาติของความรู้ และเหตุแห่งความรู้ที่แท้จริง ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของความจริง ส่วนตรรกวิทยาหรือตรรกศาสตร์(logic) เป็นสาขาที่เกี่ยวกับการแสวงหาเหตุผล ข้ออ้าง ข้อสรุป เพื่อให้เกิดความเชื่ออย่างมีเหตุผล วิธีคิดอย่างมีเหตุผลของตรรกวิทยาที่นำมาเป็นเครื่องมือในการคิดทางปรัชญา และตรวจสอบความผิดถูกในการโต้แย้ง ที่คิดต่างของบุคคล ตรรกวิทยาในปรัชญามี 2 วิธีคือ (2.1) อนุมานวิธี คือ การหาความจริงจากสิ่งที่เรา

เชื่อว่าเป็นจริงจากข้อสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมที่มีอยู่ก่อนแล้ว (2.2) อุปมานิทัศน์ คือ การหาความจริงหรือการคิดหาเหตุผลด้วยการพิจารณาข้อปลีกย่อยอื่นด้วยการทดลอง ค้นคว้า แล้วนำมาเป็นข้อสรุปหากฎเกณฑ์ (3) คุณวิทยา (Axiology) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คุณวิทยาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า สามารถจำแนกออกเป็น 2 แขนง คือ สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) และจริยศาสตร์ (Ethics) คำถามหลักของคุณวิทยาคือ "อะไรคือความดี ความงาม" อย่างไรก็ตามนักจริยศาสตร์กับนักการศึกษาต่างก็ไม่ได้สนใจที่จะตั้งระบบจริยธรรมใดๆ ขึ้นมา แต่ทั้งนักจริยศาสตร์กับนักการศึกษาต่างก็ศึกษาพื้นฐานทางการศึกษาว่า อะไรคือความดี อะไรคือความชั่ว อะไรคือความสวยงาม หรืออะไรคือความน่าเกลียดในทางปฏิบัติผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน อาจไม่ต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของอภิปรัชญากับการศึกษาก็ได้แต่หากไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับญาณวิทยา และตรรกศาสตร์แล้ว ก็อาจจะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความลำบาก ส่วนคุณวิทยานั้น เป็นปัญหาที่ครูและนักเรียนจะต้องพบโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ยกตัวอย่าง เช่น ในการสอนวิชาวรรณคดีหรือประวัติศาสตร์ ทั้งครูและนักเรียนก็มักจะพบว่าเรื่องที่กำลังศึกษาหรือเรียนอยู่นั้น ดี งาม ชั่ว หรือเลวอย่างไร ครูที่มีความรู้ความเข้าใจว่าประเทศชาติ สังคม และชีวิตที่ดีคืออย่างไร ก็ย่อมจะสามารถกำหนดได้ว่า โรงเรียนและนักเรียนที่ดีควรเป็นเช่นใด ในทางตรงกันข้ามครูที่ไม่เข้าใจเรื่องคุณค่าต่างๆ ที่ดีพอ ก็ย่อมจะทำให้ไม่สามารถอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ถูกต้องตามความต้องการของสังคมได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า ปรัชญาการศึกษามีลักษณะเป็นการพรรณนาและคาดคะเนมุ่งเน้นการอธิบาย และบรรยายให้ทราบแนวคิด และความเชื่อของปรัชญานั้น ๆ เพื่อคาดคะเนหรือคาดหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งถึงส่วนที่จะเกิดขึ้น หรือการกำหนดรูปแบบมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมา เพื่อเป็นข้อกำหนดในการปฏิบัติและการวิเคราะห์หรือการคิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผล เน้นที่การทำความเข้าใจการทำความเข้าใจในเรื่องของคำ ภาษาแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ และมีแนวทางการศึกษาปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ แนวทางการศึกษาที่ยึดเนื้อหาทางปรัชญาทั่วไปเป็นแม่บท แนวทางการศึกษาที่ยึดตัวการศึกษาเป็นแกนกลาง และในทางการศึกษาที่มุ่งหาความกระจ่างในแนวคิดและกิจกรรมการศึกษา

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการ มีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้มิได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะใน

ห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เรียกกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สรุปรูปการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับว่า บุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสืบค้น เน้นงานที่มีปฏิสัมพันธ์ บทเรียนที่มีความยืดหยุ่น เคารพคุณค่าของความแตกต่างอย่างหลากหลาย ให้การเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียน ประเด็นสำคัญของอาจารย์ยุคใหม่ ต้องไม่เน้นที่ “การสอน” แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้น ในตัวของผู้เรียน เน้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้ ในด้านเนื้อหาสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับศตวรรษที่ 21 จะยึดหลัก 3Rs ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน และมีความรอบรู้ในด้านคณิตศาสตร์ (Reading, Writing and Arithmetic) และ หลัก 4Cs ประกอบด้วย 1) การคิดแบบมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) คือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผลและต้องสามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่คิดนั้นด้วย 2) การสื่อสาร (Communication) คือต้องมีความสามารถใช้ศัพท์ใช้ภาษา ใช้ ICT และใช้จิตวิทยาเพื่อสื่อสารกับผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จได้ 3) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) คือ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4) การสร้างสรรค์ (Creativity) คือ มีความสามารถในการจินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อันจะนำไปสู่สิ่งใหม่หรือความคิดใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนสอนไม่ได้ ผู้เรียนต้องเรียนเองหรือพูดใหม่ว่าผู้สอน ต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยให้คำปรึกษาแนะนำแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเองการเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Problem-Based Learning) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมี 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิด โดยแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้ (1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึงความสามารถในการที่จะจดจำ และระลึกได้เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับไปแล้ว (2) ความเข้าใจ (Comprehension) สามารถให้ความหมาย แปล สรุปร หรือเขียนเนื้อหาที่กำหนดใหม่ได้ โดย

ที่สาระหลักไม่เปลี่ยนแปลง (3) การนำไปใช้ (Application) สามารถนำวัสดุ วิธีการ ทฤษฎี แนวคิด มาใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างจากที่ได้เรียนรู้มา (4) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแยก จำแนก องค์ประกอบที่สลับซับซ้อนออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ส่วนย่อยต่างๆ (5) การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวม หรือนำองค์ประกอบหรือส่วนต่างๆ เข้ามารวมกัน เพื่อให้เกิดเรื่องใหม่หรือสิ่งใหม่ (6) การ ประเมินค่า (Evaluation) สามารถตัดสิน ตีราคาคุณภาพของสิ่งต่างๆ โดยมีเกณฑ์หรือ มาตรฐานเป็นเครื่องตัดสิน เช่น การตัดสินกีฬา ตัดสินคดี หรือประเมินว่าสิ่งนั้นดี ไม่ดีถูกต้อง หรือไม่ โดยประมวลมาจากความรู้ทั้งหมดที่มี 2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง พัฒนาการทางด้านความรู้สึกนึกคิดความสนใจ ค่านิยม ความซาบซึ้ง การปรับตัวและเจตคติ ต่างๆ และ 3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึงการพัฒนาทักษะในทาง ปฏิบัติ ได้แก่ทักษะในการใช้อวัยวะต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหว การลงมือทำงาน การทำการ ทดลอง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญเพราะเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมาย ปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการการเรียนรู้ที่ดีของ ผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสม แล้ว ย่อมจะมีผลต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้ ดังนี้ 1) มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้ 2) เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้ 3) เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน 4) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 5) สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้ ซึ่งการที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก (สำนักส่งเสริมวิชาการและงาน ทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี, 2557 : 8-14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการ เรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1-5) ดังนี้คือ (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) ศาสนาและวัฒนธรรม (5) สุขศึกษาและพลศึกษา (6) ศิลปะ (7) การ งานอาชีพและเทคโนโลยี (8) ภาษาต่างประเทศและยังประกอบไปด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน ซึ่งกลุ่มสาระการ เรียนรู้ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องศึกษาตลอดจำนวน 12 ปี การศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการ เรียนรู้ประกอบด้วยหลายแขนงศึกษา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจาก แขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ มาหลอมรวมกันเข้า เป็นหนึ่งเดียว ได้แก่ ภูมิศาสตร์

ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ถูกละเลยแบบ มาเพื่อส่งเสริมศักยภาพความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียนทุกคนที่เป็นเยาวชนของชาติ

เมื่อสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อน เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความเป็น พลเมืองดี มีคุณธรรม ย่อมจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นอย่างอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีก เช่น การ รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะด้านต่าง ๆ นำความรู้มาแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน ได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นคุณค่าของการทำงานที่สุจริต มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความ ภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นประเทศชาติ เป็นต้น แนวคิดนี้ต้องการที่จะชี้ให้เห็นมุมมอง ในเป้าหมายของวิชาดังกล่าวที่มีไข่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับโรงเรียน เท่านั้น แต่ควรเป็นเป้าหมายของการเรียนการสอนทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับที่เป็น วิชาชีพครู ซึ่งจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดให้การเรียนรู้แก่ผู้อื่น จึงสมควรที่จะต้องได้รับการพัฒนา ก่อน และเมื่อออกไปประกอบวิชาชีพแล้วย่อมจะเป็นครูและนักที่มีคุณภาพ สามารถถ่ายทอด ให้การเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชนจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างแน่นอน และ เมื่อพิจารณาเป้าหมายของการจัดการศึกษาในเชิงปรัชญาจะพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดนี้ คือ 1) การศึกษาเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ 2) การศึกษาเป็นการสร้างสรรค์คนให้ เข้าถึงแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ รู้ความหมายของชีวิต และเข้าใจตนเอง ตั้งมั่นอยู่ใน คุณธรรมจริยธรรม 3) การศึกษาเพื่อที่จะนำความรู้ ความสามารถที่ได้รับมานั้นไปใช้ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งในสมัยก่อนการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นในระดับใดผู้สอนมักจะ ใช้รูปแบบการบรรยายเป็นการถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาวิชาจากผู้สอนสู่ผู้เรียน และเป็น เช่นนี้มาเรื่อย ๆ เพราะผู้สอนเองก็ได้รับการถ่ายทอดมาเช่นนี้ ผู้สอนส่วนใหญ่จึงมักคิดว่า สิ่ง ที่จะต้องสอนนั้นคือ เนื้อหาวิชา และมักลืมนึกไปว่าจะใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนอย่างไร กับเนื้อหาวิชานั้น ๆ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามเป้าหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของรายวิชาและสาขาวิชา ดังนั้นการคิดและมุมมองของผู้สอนที่มีต่อการ เรียนรู้ จึงแยกเนื้อหาออกจากหลักการสอน แต่ในความเป็นจริงสองสิ่งนี้จะต้องเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี จนสามารถ วิเคราะห์ออกมาเป็นความรู้ในระดับมโนคติ หลักการ หรือทฤษฎีได้ ขณะเดียวกันความรู้ใน วิชาชีพครูทุก ๆ ด้าน รวมทั้งหลักการสอน ก็ก็นำมาใช้ประกอบการเลือกและตัดสินใจ เพื่อ จัดให้เป็นรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และ สภาพแวดล้อมอื่นๆ ของผู้เรียน

การเสริมสร้างทักษะ 3R 8C สำหรับผู้เรียน

ปรัชญาการศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ต้องคำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มต้นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีแนวคิดเรื่อง “ทักษะแห่ง อนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” พัฒนาโดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการเห็นเยาวชนมีทักษะ 3R ประกอบด้วย Reading (การอ่าน) wRiting (การเขียน) และ aRithmetic (คณิตศาสตร์) และ 8C ประกอบด้วย Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการ แก้ปัญหา) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-Culture Understanding (ทักษะด้าน ความเข้าใจต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (กนก จันทรทอง, 2560 : 227-241) และ Compassion :มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (วัชร จตุพร, 2561:13-14)

การเสริมสร้างทักษะ C-Teacher สำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher ซึ่งได้แก่ (1) Content: ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย (2) Computer (ICT) Integration: ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ยิ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะยิ่งช่วยส่งเสริมทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี (3) Constructionist: ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับ ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาส สร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่างๆ ผ่านการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ จากในชั้นเรียนและการศึกษาด้วยตนเอง (4) Connectivity: ผู้สอนต้องสามารถจัด กิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้สอนใน สถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและ

สถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน (5) Collaboration: ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต (6) Communication: ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (7) Creativity: ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย แปลกใหม่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว และ (8) Caring: ผู้สอนต้องมีจิตตาคิดต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2556 : 15-19)

การจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศในช่วงศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในสถานการณ์โควิด-19 ผู้เขียนสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ดังนี้ 1) การกระชับหลักสูตร โดยปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 โดยสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทราบ หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของไทยในปัจจุบัน เน้นเนื้อหามาก ครูจำเป็นต้องใช้เวลาเยอะเพื่อสอนได้ครบถ้วน และไม่เอื้อให้นักเรียนมีส่วนร่วม (Active Learning) เท่าที่ควร และหากยังใช้หลักสูตรเดิมในการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน ครูจะต้องใช้เวลาสอนมากขึ้นเพื่อสอนให้ครบถ้วน การปรับหลักสูตรให้กระชับควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งผ่อนคลายตัวชี้วัดเรื่องโครงสร้างเวลาเรียนจะสามารถช่วยลดความกดดัน โดยยังคงคุณภาพขั้นต่ำไว้ได้ การกระชับหลักสูตรนั้นโดยเน้นเนื้อหาจำเป็นตามมาตรฐานของแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ครูสามารถนำไปวางแผนการสอนและใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งออกคู่มือหลักสูตรฉบับย่อสำหรับผู้ปกครอง เพื่อสื่อสารให้เข้าใจถึงหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหลักสูตรแกนกลางไทยจัดประเภทตัวชี้วัดแล้ว แต่ต้องเพิ่มความชัดเจนในการสื่อสารแก่ครูและผู้ปกครอง หลักสูตรแกนกลางของไทยกำหนดตัวชี้วัด “ต้องรู้” และ “ควรรู้” ในแต่ละสาระวิชาแล้ว แต่ต้องเพิ่มความชัดเจน โดยระบุเนื้อหาจำเป็นของแต่ละช่วงวัย และเปิดให้ครูมีอิสระในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาส่วนอื่นๆ ตามความเหมาะสม 2) เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการ

เรียนรู้ ความยืดหยุ่นในการใช้เวลาและการเลือกรูปแบบการเรียนรู้จะทำให้ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลได้ สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ด้วยแบบผสมผสาน (blended learning) โดยแนะนำการกำหนดจำนวนชั่วโมงการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ได้แก่ (1) ชั่วโมงเรียนรู้ผ่านจอสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย (ปัญหาด้านสายตา) และพัฒนาการด้านสังคม (ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น) (2) ชั่วโมงการเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้านจากการทำใบงาน ชิ้นงาน ค้นคว้าด้วยตัวเอง และ (3) ชั่วโมงที่ครูและนักเรียนทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางเปิดให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดชั่วโมงเรียน แต่ก็ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างเวลาเรียนที่ค่อนข้างแข็งตัว ดังนั้นหากกระทรวงศึกษาธิการช่วยผ่อนคลายโครงสร้างเวลาเรียนลง และเปิดช่องทางการสื่อสารให้ครูได้สอบถามข้อสงสัย ก็จะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ครูออกแบบการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่น นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังสามารถเปิดให้เอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญด้านระบบการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเครื่องมือและเทคนิคใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทางเลือกที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กมากขึ้น

3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการระบาดของโควิดสิ้นสุดลง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นโดยการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้แผนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์การระบาด เช่น ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้หน่วยละ 2 สัปดาห์ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาการประเมินสถานการณ์การระบาด ทั้งนี้ หากครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยให้ร้อยเรียงกันอย่างเป็นระบบทั้งเทอมหรือทั้งปี ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพได้ดียิ่งขึ้นและได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต โดยในทางปฏิบัติ การจัดหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดตามเนื้อหาหรือตามประเด็นที่น่าสนใจ และยังสามารถบูรณาการข้ามวิชาหรือในวิชาเดียวกัน หลังจากนั้นครูควรกำหนดคำถามสำคัญของแต่ละหน่วย และวางแผนการติดตามการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก และสื่อสารกับพ่อแม่ให้ทราบถึงบทบาทที่จะเปลี่ยนไป

4) ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะ เมื่อนักเรียนไปโรงเรียนตามปกติไม่ได้ ครูกับนักเรียนก็จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันลดลง ทำให้ครูไม่สามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้เต็มที่ อาจทำให้ไม่สามารถรู้ปัญหาของนักเรียนได้ทันเวลา โดยเฉพาะความรู้ด้านภาษาและการคำนวณ ซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ระยะยาว การประเมินเพื่อพัฒนาจึงไม่สามารถลดหรือละทิ้งไปได้ทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนาของเด็ก เพื่อให้ครูทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก กระบวนการนี้จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น รวมถึงเมื่อเด็กเข้าใจตนเองก็จะเป็น

โอกาสที่จะวางแผนการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับผู้ปกครองและครูได้ ซึ่งการประเมินเพื่อพัฒนาจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คือ (1) มีการเสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน (2) มีการให้เอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินเข้าร่วมพัฒนาเครื่องมือการประเมินใหม่ๆ และ (3) มีการเปิดเวที (platform) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เชี่ยวชาญ 5) การประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบ สำหรับการประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบยังคงควรไว้ แต่ควรให้น้ำหนักการประเมินโอกาสทางการเรียนของเด็ก มากกว่าการวัดความรู้ด้วยคะแนนสอบ สถานการณ์ในปัจจุบันทำให้ต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ดังนั้น คุณภาพการศึกษาที่ได้จะได้รับในแต่ละพื้นที่จะไม่เหมือนกัน จึงไม่สามารถใช้คะแนนวัดความรู้หรือทักษะแบบเดียวกันเพื่อให้เกิดความรับผิตรีบชอบได้ มิฉะนั้นก็อาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรปรับเกณฑ์ข้อสอบวัดความรู้ มาสู่การให้น้ำหนักกับตัวชี้วัดที่ไม่ใช่ด้านวิชาการมากขึ้น เช่น อัตราการเข้าเรียนหรืออัตราการออกกลางคัน เป็นต้น โดยการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเหล่านี้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อลดภาระครู เช่น ใช้ระบบ Google Classroom บันทึกการใช้งาน ซึ่งจะช่วยให้เขตพื้นที่สามารถติดตามและให้การสนับสนุนโรงเรียนได้ตรงกับความต้องการมากขึ้นด้วย (ภูษิมา ภูษิณวินวัฒน์ : ออนไลน์)

บทสรุป

ปรัชญาการศึกษาเป็นการนำเอาปรัชญาทั่วไปมาประยุกต์เพื่อนำไปจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาทำไปเพื่อพัฒนาบุคคลพัฒนาสังคมชุมชนให้เกิดความสงบสุข อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจัดการเรียนรู้นั้นมีขอบข่ายของวิชากว้างขวาง มีเนื้อหาสาระที่เป็นการคิดรวบยอดและหลักการจากสาขาวิชาต่างๆ ที่นำมาใช้สำหรับการเรียนรู้ได้อีกมาก ประกอบกับการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นขอบข่ายของเนื้อหาความรู้ที่เพิ่มขึ้นและกว้างขวางยิ่งขึ้น เนื้อหาความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาการศึกษาต้องปรับตัวตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ใน New Normal โดยมีแนวทางที่สำคัญเพื่อนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ (1) การกระชับหลักสูตร (2) เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม (4) ยกกระดั้บการประเมินเพื่อการพัฒนา (5) การประเมินเพื่อรับผิตรีบชอบ (6) การเสริมสร้างทักษะ 3R 8C สำหรับผู้เรียน (7) การเสริมสร้างทักษะ C-Teacher สำหรับครูผู้สอน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกและเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรทอง.(2560). การสอนในศตวรรษที่ 21.วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์,ปีที่ 28 ฉบับที่ 2
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2552).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ :.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง.(2556).การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า : ตอนอนาคตครูไทย ครูพันธุ์ C.
เชียงใหม่ : สถาบันบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทองปลิว ชมชื่น. (2528). *ปรัชญาการศึกษาของระบบโรงเรียน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2559).*ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัย.
- ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. *จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียน
ต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย*. ออนไลน์,
examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/
- วัชร จตุพร. (2561).โรงเรียนทางเลือกกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษ
ที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ปีที่ 41 ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย.
2561.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2555).*ปรัชญาการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 1. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ :
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556).*เอกสารประกอบการสอน การสอนทางกายภาพบำบัด*.
ออนไลน์, [https://ams.kku.ac.th/aallearn/resource/edoc/
tech/56web/1phylos56.pdf](https://ams.kku.ac.th/aallearn/resource/edoc/tech/56web/1phylos56.pdf)
- สรินญา มารศรี. (2564). *วิธีสอนทางเลือกของครูสังคมศึกษาในยุคสถานการณ์โควิด 19*.
วารสาร มจร.อุบลปริวรรต ปีที่ 6 ฉบับที่ 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี. (2557). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญ*.ปทุมธานี :สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน.